

Święci w wierze, tradycji, literaturze i sztuce. Inspiracje do badań hagiologicznych, red. K. Parzych-Blakiewicz, Olsztyn 2017 (ss. 327).

Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie po raz kolejny udowadnia, że w perspektywie ogólnopolskiej staje się w ostatnich latach centrum badań na gruncie hagiologicznym. Po udanych publikacjach, dotyczących św. Antoniego z Padwy, Mikołaja z Mirry, Marii Magdaleny czy Katarzyny Aleksandryjskiej, na rynku wydawniczym pojawiła się nowa pozycja pt. *Święci w wierze, tradycji, literaturze i sztuce. Inspiracje do badań hagiologicznych*, Olsztyn 2017 (ss. 327).

Publikacja zbiorowa ukazała się pod redakcją dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz prof. UWM w Olsztynie – teologa dogmatyka, od 2015 r. kierownika Katedry Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej Wydziału Teologii UWM, prodziekana do spraw nauki tegoż Wydziału (2016–2020), a także przewodniczącej zespołu redakcyjnego rocznika naukowego „Forum Teologiczne”. Staraniem prof. K. Parzych-Blakiewicz w ostatnich latach organizowane są na Wydziale Teologii naukowe sympozja, które zaowocowały wskazanymi wyżej opracowaniami poświęconymi świętym. Prezentowany zbiór z pewnością skłania do refleksji nad specyfiką obecności świętych w różnych miejscach kultury, ale także może być inspiracją do dalszych badań, określanych jako hagiologiczne (w odróżnieniu od hagiograficznych, zajmujących się biografią świętych). Zebrany materiał naukowy podzielono na pięć części, które zatytułowano: *Perspektywy badań hagiologicznych; Pamięć o świętych; Literacka przestrzeń hagiologiczna; Artystyczna przestrzeń hagiologiczna; Hagiologiczne aspekty życia społecznego*. Każdy z zamieszczonych w monografii dwudziestu pięciu artykułów opatrzony został streszczeniem oraz słowami kluczowymi w języku angielskim.

Zbiór artykułów zebranych w części pierwszej (*Perspektywy badań hagiologicznych*) otwiera refleksja o. prof. dr. hab. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego OFMConv. zatytułowana *Święci w kulcie? Tak! Ale jak?* Autor – wybitny dogmatyk, mariolog, ekumenista, emerytowany profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i wykładowca *Kolbianum* – ukazuje trzy stanowiska wobec kultu świętych: reformacji, prawosławia i Kościoła rzymskokatolickiego.

Prof. dr. hab. Eugeniusz Sakowicz (Uniwersytet kard. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) w tekście *Wszyscy Święci (kanonizowani i niekanonizowani)*

w *Kościele i kulturze* odnosi się do badań nad świętymi i świętością formowaną przez człowieka w życiu osobistym. Autor komentuje *Litanie do Wszystkich Świętych* i interpretuje zwyczaj obchodzenia ich święta 1 listopada.

Dr Piotr Koprowski (Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego) podejmuje w swoim przedłożeniu temat: *Jezus z Nazaretu, św. Paweł i początki chrześcijaństwa w interpretacji Ignacego Radlińskiego*. Zaprezentowany w tekście dorobek twórczy polskiego religioznawcy i historyka I. Radlińskiego (1843–1920) świadczy nie tylko o nachyleniu religijno-filozoficznym badacza, lecz również odzwierciedla jego wielką erudycję i pasję intelektualną. Na podstawie pism Radlińskiego autor wykazuje ścisłe powiązanie kwestii odnoszących się do początków chrześcijaństwa, działalności Jezusa z Nazaretu i św. Pawła z Tarsu.

Dr Grzegorz Wodziński z Instytutu Nauk Historycznych UKSW w artykule *Święci Pańscy w liturgii Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Polsce w XVI–XVII w. na przykładzie twórczości Krzysztofa Kraińskiego* odnosi się do *Postylli* i innych dzieł tego znanego polskiego kaznodziei kalwińskiego i postyllografa, ugruntowując tezę, że Matka Pana oraz święci znaleźli swoje trwałe miejsce w ewangelickich pamiątkach liturgicznych, choć ich kult rozumiany był inaczej niż w katolicyzmie.

Dział drugi – *Pamięć o świętych* – otwiera artykuł pt. *Złączyła ich miłość Boga, Ojczyzny i bliźnich. Święci przyjaciele – Józef Rafał Kalinowski i Adam Albert Chmielowski*. Dr hab. Tadeusz Praškiewicz OCD (Karmielitański Instytut Duchowości w Krakowie, Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych Rzym – Watykan) podejmuje refleksję nad przyjaźnią i służbą Bogu, Ojczyźnie oraz ubogim dwóch świętych: karmelity i założyciela albertynów. Ukazany tu paralelizm znalazł potwierdzenie w aktach kultu (obaj święci są patronami diecezji sosnowieckiej), publikacjach i działach sztuki.

W przedłożeniu *Warmińscy patronowie w kulturze chłopskiej* dr hab. Janusz Hochleitner, prof. UWM (Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM) prezentuje i omawia najbardziej popularne wśród Warmiaków zwyczaje i działania związane ze wspomnieniem świętych w kalendarzu kościelnym w parafiach, bractwach oraz rodzinach, ukazując ich jako stały punkt odniesienia dla społeczności wiejskich. Jest to pogłębiona refleksja nad sensualizmem religijnym ludności wiejskiej na Warmii.

Pamięć o świętych w dalekiej Australii przybliży czytelnikowi artykuł pt. *Saint Mary MacKillop. A Saint for the Vast Horizon*. Mgr Dominic P.G. Sheridan (Instytut Anglistyki i Amerykanistyki UG) opowiada o św. Marii MacKillop RSJ (1842–1909), założycielce Zgromadzenia Sióstr Świętego Józefa od Najświętszego Serca, pierwszej australijskiej świętej Kościoła katolickiego. Droga życia tej świętej nie była łatwa, wielokrotnie musiała się parać

z różnymi przeciwnościami, m.in. autor tekstu podkreśla w jej życiu jakże dramatyczny moment, jaki było nałożenie na nią ekskomuniki miejscowego biskupa, wreszcie zniesienie kary kościelnej i ostatecznie aprobata przez Rzym.

Ukazanie przestrzeni pamięci o świętych zamyka artykuł ks. Jana Nowaka (archidiecezja krakowska) pt. *Ks. Władysław Bukowiński – Apostoł Kazachstanu (1904–1974)*. Autor przypomniał osobę i dzieło polskiego duchownego, proboszcza katedry w Łucku, więzienia sowieckich łagrów, długoletniego misyjnego duszpasterza w Kazachstanie i całej sowieckiej Azji Środkowej, nazywanego „apostolem Kazachstanu”, który został beatyfikowany w Karagandzie 11 września 2016 r.

Część trzecią omawianego opracowania – *Literacka przestrzeń hagiologiczna* – rozpoczyna tekst *U źródeł XIX-wiecznego kultu św. Teresy od Jezusa na ziemiach polskich. Popularyzacja pism Świętej w latach 40. XIX wieku*. Dr Marta M. Kacprzak (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) ukazuje fenomen zainteresowania osobą św. Teresy z Ávili, we wskazanym okresie, co zaowocowało nowymi tłumaczeniami i popularyzacją jej pism. Stało się to dzięki osobistemu zaangażowaniu Eleonory Ziemięckiej – warszawskiej filozofki i redaktorki „Pielgrzyma” oraz wsparciu, jakiego udzielili środowisku warszawskiemu ks. Ignacy Hołowiński (Uniwersytet Wileński) i artystyczno-literacki salon Niny Łuszczewskiej.

Kolejny artykuł, zatytułowany *Mądrość krzyża. Święci patronowie ojczyzny w twórczości ks. Karola Antoniewicza SJ (1807–1852)*, autorstwa s. dr Bożeny Leszczyńskiej OCV (Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie) odkrywa na nowo osobę znanego polskiego jezuitę, twórcę popularnych pieśni *Chwalcie łąki umajone* i *W Krzyżu cierpienie* – Karola Antoniewicza – jako autora licznych kazań, listów, a przede wszystkim poezji ukazujących Polskę jako ojczyznę świętych.

Literacki wizerunek Świętego Kazimierza Jagiellończyka przybliży przedłożenie autorstwa dr Iwony Gosik-Kapelińskiej (Instytut Literatury Polskiej, Wydział Polonistyki UW). Przedmiotem opracowania stały się teksty dramatyczne powstałe ku czci św. Kazimierza w XIX i XX w. Szczegółowej analizie poddano dramaty: *Długosz i Kallimach* Józefa Szujskiego, *Królewicz umiera* Felicji Żurowskiej oraz *Święty Kazimierz (Serce gorejące)* Heleny Romer.

Prezentowany dział ubogaca artykuł pt. *Święty Ośłowski i inni. Literacki obraz górnośląskiej religijności*. Mgr Katarzyna Kuchowicz (Katedra Komparatystyki Literackiej, Wydział Polonistyki UJ) podejmuje analizę górnośląskiej prozy regionalnej pod kątem dwóch typów postaci: księży oraz lokalnych filozofów.

Intersujący tekst pt. *Wzorzec świętości zaprezentowany w „Historii budującej o Barlaamie i Jozafacie” i jego recepcja w kręgu kultury bizantyjskiej* przed-

stawia czytelnikowi mgr Magdalena Garnczarska (Instytut Historii Sztuki UJ). Autorka ukazuje chrześcijańską adaptację żywota Buddy, która wyraża się w pochwalę życia ascetycznego. Omawiany utwór był na tyle popularny, iż głównych bohaterów uznano za rzeczywistych świętych, uwieczniając ich wizerunki na ścianach kościołów lub kartach rękopisów.

Ukazanie się na rynku wydawniczym w 2015 r. *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego (wydanie XLI) pod nową redakcją i uznanie go przez Konferencję Episkopatu Polski za ogólnopolski śpiewnik liturgiczny dało asumpt do zainteresowania się jego zawartością pod kątem pieśni ku czci świętych. Tematykę tę przybliżyła w artykule *Święci zapomniani w śpiewniku Jana Siedleckiego z 2015 roku* dr hab. Zofia Rondońska (Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy).

Dr Magdalena Dziugiel-Łaguna (Wydział Humanistyczny UWM) prezentuje w omawianej publikacji tekst pt. *Portret „sacrum” na podstawie cyklu lirycznego „Madonna” Marii Konopnickiej*. Autorka sięga po wydane w 1901 r. dzieło wybitnej polskiej poetki, zatytułowane *Italia*. Dziesięć liryków zamieszczonych tu w minicyklu *Madonna* inspirowanych jest obrazami średniowiecznych i renesansowych mistrzów włoskich, ukazując odbiorcy przestrzeń *sacrum*.

Artykuł dr Marty Łukaszewicz (Instytut Rusycystyki UW) pt. *„Nieświęci święci” archimandryty Tichona (Szewkunowa): reinterpretacja świętości we współczesnej literaturze rosyjskiej* zawiera ważną refleksję nad rozumieniem świętości w tradycji prawosławnej. Autorka koncentruje się przede wszystkim na współczesnej Rosji i w oparciu o wskazaną w tytule książkę ukazuje wyraźne przeciwstawienie w utworze sfery *profanum* z klasztorną sferą *sacrum*.

Część poświęconą literackiej przestrzeni hagiologicznej zamyka opracowanie zatytułowane: *„Nieświęci” święci. O kategorii świętości w prozie Ludmiły Ulickiej („Daniel Stein, tłumacz”, „Przypadek doktora Kukockiego”)*. Mgr Katarzyna Wasieńczuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) skupia się na ukazaniu antropologicznych, duchowych oraz mistycznych aspektów prozy cenionej przedstawicielki współczesnej literatury rosyjskiej. Analiza tekstów dowodzi, że pisarka, odwołując się do różnych wierzeń religijnych, pozostaje jednak w kręgu symboliki judeochrześcijańskiej, ukazując odbiorcom motyw uniwersalizowanej świętości.

Czwarta część omawianego zbioru dotyczy artystycznej przestrzeni hagiologicznej. Otwiera ją artykuł prof. dr hab. Urszuli Marczuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) zatytułowany *Ubiór – szata świętych. Na wybranych przykładach malarstwa średniowiecznego*. Ubiory noszone w konkretnym czasie w kręgach kościelnych, zakonnych i świeckich, wprowadzone do wyobrażeń świętych, przekazują znacznie pogłębioną treść związaną z ich hagiografią. Autorka dochodzi do interesującej konkluzji: dzięki ubiorom wierzch-

nim ciała świętych doznają transformacji, przedstawiane są w manierze naturalizmu, ale też uzmysławiane są jako ciała nowe – zbawione i przebywające w niebie. Jako mistrza komunikacji w tej dziedzinie ukazuje Giotto di Bondone czy też mistrzów niderlandzkich, np. Rogera van der Weydena.

Autorką kolejnego opracowania pt. *Analiza teologicznych aspektów sztuki baroku na przykładzie obrazów św. Ignacego i św. Franciszka Ksawerego* jest mgr lic. Dorota Lekka (Instytut Teologii Semantycznej UKWS). Autorka w interdyscyplinarnym podejściu łączy zagadnienia z zakresu historii sztuki, nauk o sztuce, historii powszechnej, historii regionu oraz teologii. Rola świętych w kulcie chrześcijańskim i ich miejsce w kulturze opisane zostały na przykładzie obrazów z kościoła w Babicach.

O czytelności tzw. sztuki licheńskiej, a także o jej przyswajalności i zrozumiałości dla przeciętnego odbiorcy traktuje przedłożenia dr Jowity Jagli (Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku) i ks. dr. Jacka Wojtkowskiego (Muzeum Pomnika Historii – Frombork Zespół Katedralny). Autorzy w tekście zatytułowanym *Ikonosfera świętych i błogosławionych w sanktuarium w Licheniu* odrzucają krytyczną postawę wobec sztuki licheńskiej, suponując, że być może wyraża ona po prostu współczesny polski gust i jest odpowiedzią na oczekiwania konkretnego odbiorcy.

Jako ostatni w prezentowanej czwartej części książki zamieszczony został tekst autorstwa ks. dr. Pawła W. Maciąga (Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach), zatytułowany „*Sacrum*” przesłaniające „*profanum*” w *twórczości Marka Ivana Rupnika*. Na przykładzie wybranych realizacji znanego w świecie słoweńskiego artysty autor argumentuje postawioną w temacie tezę. Podkreśla jednocześnie, że *sacrum* dzieł Rupnika odsyła odbiorcę do czegoś bardziej pogłębionego – do niewidzialnej tajemnicy.

Końcowy dział omawianego zbioru poświęcony został hagiologicznym aspektom życia społecznego. Rozpoczyna go przedłożenie pt. *Odzyskanie zdrowia jako proces integralny w myśli Hildegardy z Bingen*. Dr hab. Dariusz Henryk Pater (Wydział Teologiczny UKWS) udowadnia, że medycyna żyjącej w XII w. mniszki benedyktyńskiej jest czymś więcej, aniżeli tylko procesem diagnozowania i leczenia chorób. Prowadzi ona bowiem do uzdrowienia ciała i duszy, a nade wszystko do uporządkowania relacji człowieka z Bogiem.

Do życia i dzieła popularnej dziś mistyczki z Bingen nawiązuje także artykuł mgr Ewy Garstki (Instytut Socjologii UKSW) pt. *Święta Hildegarda z Bingen dietetyczką celebrytów, czyli o recepcji XII-wiecznej medycyny holistycznej we współczesnym świecie*. Jednym z istotnych problemów poruszanych w opracowaniu jest ukazanie zakresu wpływu kultury popularnej na zachowania i wyobrażenia jej odbiorców, a także roli osób rozpoznawalnych w przestrzeni publicznej w kształtowaniu wyborów jednostek i społecznych odniesień.

Prof. dr. hab. Krzysztof Kowalik (Politechnika Opolska) w artykule zatytułowanym *Życie i działalność błogosławionej Marii Luizy Merkert z Nysy w religijnym i kulturowym dorobku miasta* kreśli jej sylwetkę jako osoby heroicznie oddanej posłudze chorym i potrzebującym. Żyjąca w XIX w. Maria Luiza była współzałożycielką Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Pamięć o niej przekłada się na wyrazy religijnego kultu, a także konkretną służbę cierpiącym. W dowód pamięci tej błogosławionej w Nysie powstał poświęcony jej osobie szlak turystyczno-pielgrzymkowy.

Zwieńczenie ostatniego działu prezentowanego zbioru stanowi artykuł pt. „*Bavaria Sancta*” – *Bawaria i jej święci*. Ks. dr Przemysław Nowak, pracujący w duszpasterstwie diecezji ratybońskiej w Niemczech, dowodzi, że dzieje chrześcijaństwa w Bawarii są organicznie związane z życiem i działalnością świętych. Ich ewangelizacyjna posługa pośród germańskiego plemienia Bajuwarów miała kluczowe znaczenie dla powstania struktur kościelnych na wskazanym terenie. Także współcześnie, gdy życie religijne wydaje się słabnąć, święci Bawarii przyciągają wiernych licznie przybywających do kościołów, klasztorów, sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych, potwierdzając tytuł: *Bavaria Sancta*.

Przedstawiona publikacja *Święci w wierze, tradycji, literaturze i sztuce*. Inspiracje do badań *hagiologicznych* jest ważnym świadectwem współczesnej, pogłębionej naukowej refleksji hagiologicznej. Jej autorzy wskazują czytelnikowi horyzonty i perspektywy badań hagiologicznych. Przywołują pamięć o świętych na przykładzie wybranych obszarów badawczych i środowisk. Uobogacają przybliżeniem literackiej przestrzeni hagiologicznej oraz dzieł artystów ku czci świętych. Wreszcie prowadzą do odkrycia aspektów życia społecznego w kontekście hagiologicznym. Należy żywić nadzieję, że omówiona pozycja znajdzie zainteresowanie wśród badaczy, świadomych rozproszenia wątków hagiologicznych w wielu materiałach źródłowych.

KS. PIOTR TOWAREK
Wyższe Seminarium Duchowne w Elblągu

XVIII Dni Interdyscyplinarne na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, pt. *Rodzina – Naród – Bezpieczeństwo*, 12–13 czerwca 2017 r.

Na Wydziale Teologii UWM w Olsztynie 12–13 czerwca 2017 r. odbyły się XVIII Dni Interdyscyplinarne. Oprócz Wydziału Teologii UWM w Olsztynie współorganizatorem był Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. W ramach Dni odbyło się międzynarodowe sympozjum familiologiczne pt. „*Rodzina – Naród – Bezpieczeństwo*” w *źródłach i refleksji naukowej* oraz Ogólnopolskie interdyscyplinarne seminarium familiologiczne pt. „*Rodzina – Naród – Bezpieczeństwo*”. *Rzeczywistość i możliwości praktyczne*. Sympozjum skupiło prelegentów, którzy zaprezentowali stan badań w odniesieniu do diskutowanych kwestii. W ten sposób uczestnicy Dni zostali wprowadzeni do czynnego udziału w seminarium naukowym przeznaczonym na dyskusję interdyscyplinarną, mającą na celu wypracowanie nowych kierunków i perspektyw badawczych oraz prakseologicznych. Interdyscyplinarne seminarium skupiło badaczy aktualnie zajmujących się kwestiami dotyczącymi rodziny, narodu i bezpieczeństwa oraz pragnących podzielić się wnioskami z własnych dociekań, przede wszystkim z obszarów, gdzie teoria styka się z praktyką.

Czynny udział w sympozjum i seminarium wzięli specjaliści z jednostek naukowych w Polsce i zagranicą: prof. dr Furio Pesci (Włochy, Rzym: Sapienza Università di Roma i Pontificio Istituto Giovanni Paolo II per Studi su Matrimonio e Famiglia a Roma), ks. prof. dr Gianfranco Calabrese (Włochy, Genua: Facoltà Teologica dell'Italia Settentrionale di Genova), o. prof. dr hab. Zbigniew Suchecki, OFMConv. (Włochy, Rzym: Pontificia Università Antoniana), prof. Andrea Zanini (Włochy, Genewa: Dipartimento di Economia dell'Università degli Studi di Genova), ks. dr hab. Jarosław Merecki (Włochy, Rzym: Pontificio Istituto Giovanni Paolo II per le Scienze del Matrimonio e della Famiglia), ks. prof. dr hab. Kazimierz Rynkiewicz (Niemcy, München: Ludwig-Maximilians-Universität), prof. dr Stephan Kampowski (Włochy, Rzym: Pontificio Istituto Giovanni Paolo II per le Scienze del Matrimonio e della Famiglia), ks. dr hab. Piotr Krocze prof. UJPII i mgr Małgorzata Chojaraska-Sobiecka (Polska, Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II), ks. dr Andryi Oliynyk (Ukraina, Lwów: Ukrainian Catholic University), ks. dr Cezary Neumann (Polska, Warszawa: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), mgr lic. Luis Llanos Sanchez (Boliwia, Cochabamba: Universidad Católica Boliviana San Paolo), mgr Mateusz Ziętarski (Polska, Słupsk: Akademia Pomorska), mgr Bartosz Lisiecki (Polska, Uniwersytet Opolski), mgr Marlena Mazur (Polska, Uniwersytet Opolski). Z Wydziału Bezpieczeństwa Narodowe-

go Akademii Sztuki Wojennej udział wzięli: ks. dr hab. Cezary Smuniewski prof. ASzWoj, dr Karolina Kochańczyk-Bonińska, dr Ilona Urych; z Wydziału Teologii UWM w Olsztynie: prof. dr hab. Ryszard Hajduk, prof. dr hab. Michał Wojciechowski, ks. dr hab. Marek Karczewski prof. UWM, dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz prof. UWM, ks. dr hab. Lucjan Świto prof. UWM, ks. dr Zdzisław Kieliszek, ks. dr Paweł Rabczyński, dr Małgorzata Tomkiewicz, ks. dr Cezary Opalach oraz absolwent: ks. mgr Andrzej Semerak, a także studenci: Piotr Kućński i Rafał Rozumowicz.

Dyskutowano nad etosem rodziny, jej miejscem w społeczeństwie, Kościele, gospodarce, ale także nad kryzysem dotyczącym rodziny we współczesnej kulturze globalnej. Wyjaśniono kwestie familiologiczne w perspektywie źródeł teologicznych i prawnych. Ukazano modele rodziny we współczesnych kontekstach narodowych (polski, ukraiński, boliwijski) oraz starożytnego Rzymu i Grecji. Prelegenci zaprezentowali założenia bezpieczeństwa rodziny z perspektywy społecznej i narodowej, a także biblijnej i filozoficznej wizji wojny i przemocy. Wskazano na zagadnienie wychowania patriotycznego oraz innych zadań rodziny wobec potomstwa, społeczeństwa i kultury. Pojawił się także wątek dotyczący psychologicznego aspektu wartości rodzinnych.

Obrady sympozjalne i seminaryjne pozwoliły sformułować konkluzje i postulaty na przyszłość. Rodzina należy do podstawowych wartości społecznych, dlatego priorytetem są działania zmierzające do zapewnienia jej bezpieczeństwa. Od jakości relacji w rodzinie zależy także poczucie odpowiedzialności społecznej za bezpieczeństwo narodowe, dlatego kwestie rodzinne powinny być podejmowane jako podstawowe w zakresie badań humanistycznych i społecznych. Istotnym obszarem badań familiologicznych oraz dotyczących bezpieczeństwa jest teologia. W dyskusji wybrzmiała potrzeba kontynuowania systematycznych spotkań naukowych, o charakterze multidyscyplinarnym, skoncentrowanych na kwestiach familiologicznych, czyli dotyczących rodziny. Wstępnie zaplanowano drugie międzynarodowe sympozjum familiologiczne na Wydziale Teologii UWM w Olsztynie w czerwcu 2018 r. o tematyce związanej z biznesem rodzinnym.

KATARZYNA PARZYCH-BLAKIEWICZ

Gietrzwałdzkie Dni Nauki i Sztuki, 6–7 listopada 2017 r.

Dni Nauki i Sztuki w Gietrzwałdzie odbyły się 6–7 listopada 2017 r. Objęły one dwa wydarzenia naukowe: ogólnopolskie seminarium mariologiczne pt. *Matka Boża Gietrzwałdzka w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś. Perspektywa regionalna i uniwersalna* oraz międzynarodowe sympozjum mariologiczne pt. *Objawienia maryjne XIX i XX wieku wobec potrzeb duszpasterskich współczesnego pokolenia chrześcijan* z towarzyszącą wystawą i koncertem. Organizatorami Dni były dwa wydziały Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – Wydział Teologii i Wydział Sztuki, a także Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie, Polskie Towarzystwo Mariologiczne, Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej *Hosianum*, Instytut Maryjno-Kolbiański *Kolbianum* w Niepokalanowie przy Wydziale Teologicznym Uniwersytetu kard. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz rzymskokatolicka parafia przy bazylice katedralnej św. Jakuba w Olsztynie. Patronat honorowy objął ksiądz arcybiskup dr Józef Górzyński metropolita warmiński oraz Papieska Międzynarodowa Akademia Maryjna (Pontificia Academia Mariana Internationalis). Dni uwieńczyły obchody 140. rocznicy objawień maryjnych w Gietrzwałdzie (na Warmii), dlatego ich organizacja odbyła się w ramach współpracy zaangażowanych środowisk naukowych z archidiecezją warmińską.

Ogólnopolskie seminarium mariologiczne zostało włączone do interdyscyplinarnej dyskusji hagiologicznej jako dotyczącej śladów świętych pozostawionych w przestrzeni kultury, wiary i ludzkich dziejów – podejmowanej corocznie na Wydziale Teologii od 2010 r. Udział w nim wzięli historycy, historycy sztuki, muzykologzy, literaturoznawcy, kulturoznawcy, filozofowie i teolodzy, reprezentujący środowiska naukowe, społeczne i kulturalne. Byli to: o. prof. Stanisław Celestyn Napiórkowski z Wydziału Teologii KUL oraz *Kolbianum*, bp dr Jacek Jezierski z diecezji elbląskiej, dr Alicja Święcicka z Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie, prof. Janusz Hochleitner z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, ks. Krzysztof Sarzała z „*Hosianum*”, ks. dr. Marek Adamczyk z Misyjnego Seminarium Duchownego w Pieniężnie, ks. dr hab. Krzysztof Bielawny z Wyższej Szkoły im. B. Jańskiego w Elblągu, dr Joanna Jaremko absolwentka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, prof. Zenona Rondomańska z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, dr Kinga Strycharz-Bogacz z Instytutu Muzykologii KUL, ks. Jan Roslan z archidiecezji warmińskiej, dr Stanisław Kuprjaniuk z Fundacji im. Mikołaja Kopernika we Fromborku, ks. prof. dr hab. Andrzej Kopiczko z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, ks. dr Zdzisław Kunicki z Instytutu Nauk Politycznych UWM w Olsztynie, dr Jowita Jagła z Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, dr Izabela

Wyszowska z Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, ks. Kazimierz Brzozowski z *Kolbianum*. Z Wydziału Teologii UWM w Olsztynie czynny udział wzięli: ks. prof. dr hab. Jan Wiśniewski, ks. dr hab. Marek Karczewski prof. UWM, ks. dr Paweł Rabczyński, ks. dr Marek Jodkowski oraz doktoranci Zofia Szon, Mateusz Rutynowski, Grzegorz Ćwikliński. Uczestnicy seminarium wysłuchali dwudziestu czterech prelekcji oraz wzięli udział w dyskusji. Podczas obrad poruszono tematykę gietrzwałdzką w oparciu o źródła, które należą do obszarów badawczych reprezentowanych przez specjalistów uczestniczących w seminarium. Obrady podzielono na cztery sesje. Trzy odbyły się pierwszego dnia w Sanktuarium Maryjnym w Gietrzwałdzie. W pierwszej sesji podjęto tematykę teologiczno-warمیńskiego kontekstu objawień gietrzwałdzkich; w drugiej – literacki i muzykologiczny kontekst objawień gietrzwałdzkich; w trzeciej – historyczny kontekst objawień gietrzwałdzkich. Czwarta sesja – podejmująca tematykę kulturowego kontekstu objawień gietrzwałdzkich – odbyła się drugiego dnia na Wydziale Teologii UWM w Olsztynie. Wnioski wynikłe z dyskusji wskazują na deficyt teologicznej refleksji nad treścią objawień maryjnych w Gietrzwałdzie oraz na potrzebę doprecyzowania terminologii opisującej osobiste doświadczenie religijne gietrzwałdzkich wizjonerów.

Międzynarodowe sympozjum mariologiczne rozpoczęło się wieczorem 6 listopada na Wydziale Sztuki UWM w Olsztynie otwarciem wystawy okolicznościowej pt. *Między niebem a ziemią* dr. hab. Janusza Połoma prof. UWM z Instytutu Sztuk Pięknych UWM w Olsztynie. Po tym wydarzeniu w bazylice katedralnej św. Jakuba w Olsztynie odbył się koncert okolicznościowy Zespołu Muzyki Cerkiewnej *Kliros* pod kierunkiem dr. Jana Połowianiuka z Instytutu Muzyki UWM w Olsztynie zatytułowany *Zaprawdę godnym jest wielbić Cię Bogurodzico*. W programie można było usłyszeć kompozycje klasyków muzyki cerkiewnej: Piotra Czajkowskiego, Dymitra Bortniańskiego, Aleksandra Archangielskiego, Romualda Twardowskiego i innych. Sesje wykładowe objęły wykłady przygotowane przez o. prof. dr. hab. Jacka Salija, o. prof. dr. hab. Bogusława Kochaniewicza z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. dr. hab. Eugeniusza Sakowicza i ks. prof. Janusza Kręcidło z UKSW, o. dr Bogusza Matułę z Uniwersytetu „Antonianum” w Rzymie i Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej, ks. dr. Andriya Oliynyka z Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego we Lwowie, prof. Urszuli Mazurczak z KUL, o. prof. Zdzisława Kijasa z watykańskiej Kongregacji ds. Kanonizacyjnych, Luisa Llanosa Sancheza z Uniwersytetu Katolickiego w Boliwii oraz z Wydziału Teologii UWM w Olsztynie – ks. prof. Ryszarda Hajduka i prof. Katarzynę Parzych-Blakiewicz. Tematyka poruszona w prelekcjach dotyczyła znaczenia objawień maryjnych w XIX i XX w. i ich aktualności, rozumienia objawień prywatnych w religiach niechrześcijańskich, wpływu treści objawień maryj-

nych na formowanie chrześcijańskiego etosu oraz kościelnej wartości objawień prywatnych. Wnioski, do których doprowadziła dyskusja nad wykładami dotyczącą potrzeby upowszechniania poprawnej interpretacji prywatnych objawień maryjnych jako wydarzeń mających duży wpływ na formowanie postaw religijnych i moralnych. Jako ważny element realizacji tego pedagogicznego celu wskazano upowszechnienie w skali międzynarodowej informacji o wydarzeniach o charakterze objawień prywatnych, mających miejsce w Polsce.

KATARZYNA PARZYCH-BŁAKIEWICZ

II Międzynarodowe Sympozjum Familiologiczne pt. *Biznes rodzinny w kontekście integracji nauk humanistycznych, ekonomii i gospodarki*, Olsztyn: 11–12 czerwca 2018 r.

11–12 czerwca 2018 r. na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odbyło się II Międzynarodowe Sympozjum Familiologiczne pt. *Biznes rodzinny w kontekście integracji nauk humanistycznych, ekonomii i gospodarki*. Organizatorami wydarzenia były dwa wydziały Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: Wydział Teologii i Wydział Nauk Ekonomicznych. Patronat honorowy objął Wydział Teologii Papieskiego Uniwersytetu Antonianum w Rzymie.

Sympozjum miało charakter transdyscyplinarny. Wzięli w nim udział biznesmeni oraz naukowcy specjalizujący się w dyscyplinach ekonomicznych, filozoficznych i teologicznych. Celem spotkania była odpowiedź na pytanie: czego biznesmeni oczekuje od humanisty?, a także wskazanie kierunku rozwoju badań multidyscyplinarnych o charakterze innowacyjnym.

Sympozjum podzielono na cztery sesje, po dwie każdego dnia. W pierwszej odbył się panel dyskusyjny z udziałem czterech biznesmenów: Macieja Bukowskiego (Firma „Cleaner”), Antoniego Fili (firma „Fila”), Macieja Józwickiego (firma „Marwit”), Artura Paluszewskiego (firma „Panda”). Druga sesja, pt. *Gospodarowanie przedsiębiorstwami rodzinnymi*, została przygotowana przez Wydział Nauk Ekonomicznych. Prof. Zbigniew Brodziński (UWM) rozważał kwestię przedsiębiorstwa rodzinnego – czy jest bardziej przedłużeniem gospodarstwa domowego, czy może podmiotem gospodarczym. Prof. Henryk Lelusz (UWM) omówił źródła finansowania i podatkovania przedsiębiorstw rodzinnych. Prof. Ryszard Walkowiak i dr Magdalena Wysocka (UWM) przedstawili biznes rodzinny w kontekście odpowiedzialności społecznej. Dr Waldemar Kozłowski

(UWM), dr Magdalena Wysocka oraz studenci z uczelni zagranicznych (University of Las Palmas de Gran Canaria – Hiszpania; Daugavpils University, Daugavpils – Litwa; Mehmet Akif Ersoy University, Burdur – Turcja): David Rosales, Kaspars Baufals, Can Burak Doğanay, Hüseyin Kahraman, Özgür Bağc – przedstawili systemy wartości w firmach rodzinnych w Polsce, Hiszpanii, na Łotwie i w Turcji. Dr Adam Krynicki (z firmy Krynicki Recykling S.A.) wygłosił prelekcję o efektywnym prowadzeniu przedsiębiorstwa rodzinnego. W konkluzjach wyłonionych w dyskusji stwierdzono, że zdrowa ekonomia i gospodarka potrzebują dwóch fundamentalnych filarów: matematyki i wartości. Z tego powodu konieczne jest włączenie w obszar badań dotyczących gospodarki i ekonomii także refleksji nad wartościami. Na tej podstawie uzasadniono potrzebę utworzenia zespołu multidyscyplinarnego do opracowania projektu korelującego badania kwestii empirycznych z aksjologicznymi.

Drugiego dnia, w trzeciej sesji, pt. *Filozoficzno-społeczna perspektywa biznesu rodzinnego*, wygłoszono prelekcje dotyczące aksjologicznych podstaw dla biznesu rodzinnego. Prof. Maksym Adam Kopiec OFM z Papieskiego Uniwersytetu Antonianum w Rzymie [=PUA] przedstawił chrześcijańską wizję działalności prorodzinnej w aktualnym kontekście społeczno-kulturowym. Dr Paweł Sambor OFM, także z PUA, naszkicował zasady tworzenia biznesu rodzinnego – „gramatykę”. Prof. Jan Kłós z Wydziału Filozofii KUL wyjaśnił od czego zależy związek uczciwego biznesu z dojrzałością ludzką biznesmena, polegającą na zintegrowaniu wewnętrznej hierarchii wartości z działalnością biznesową. Prof. Martín Carbajo Núñez OFM, reprezentujący PUA, a także Papieską Akademię Alfonsianum w Rzymie i Uniwersytet San Diego w USA, omówił znaczenie relacji rodzinnych dla gospodarczego rozwoju społeczeństwa. Ks. dr Karol Jasiński (WT UWM) wskazał chrześcijańskie inspiracje w kapitalizmie i ekonomii. Ostatnim prelegentem w tej sesji był student drugiego roku kierunku nauki o rodzinie – Adrian Szmigiel, który przedstawił zasady „biznesu” w organizacji życia wewnątrzrodzinnego. Prelegenci występujący na ostatniej, czwartej sesji, pt. *Teologiczno-pastoralne inspiracje wobec kwestii biznesu rodzinnego*, skoncentrowali się na chrześcijańskich założeniach działalności biznesowej i prorodzinnej. Prof. Piotr Kopiec z Wydziału Teologii KUL przedstawił zagadnienie idei ekonomii biblijnej w kontekście współczesnych przemian w sferze pracy. Ks. prof. Marcin Składanowski, także z Wydziału Teologii KUL, omówił zagadnienie biznesu rodzinnego w perspektywie antropologicznej. Ks. prof. Ryszard Hajduk z Wydziału Teologii UWM w Olsztynie podjął temat urzeczywistniania prawdy absolutnej w życiu chrześcijańskim. Prof. Pál Ottó Harsányi OFM z PUA zaprezentował temat wspólnych korzeni etyki ekologicznej i rodzinnej. Prof. Stephan Kampowski z Papieskiego Teologicznego Instytutu Jana Pawła II do studiów nad Małżeństwem i Rodziną przy-

pomniął aktualność nauki zawartej w encyklice *Humanae vitae* Pawła VI, zaś prof. Katarzyna Parzych-Blakiewicz z Wydziału Teologii UWM w Olsztynie – aktualność adhortacji *Familiaris consortio* Jana Pawła II. Konkluzje obrad w sesjach drugiego dnia określiły obszary aksjologiczne dla biznesu rodzinnego, wynikające z potrzeb społecznych. Podkreślono wartość „zdrowej” rodziny, której siła wynika z oparcia na trwałych fundamentach aksjologicznych, dla rozwoju ekonomicznego i gospodarczego społeczeństwa.

KATARZYNA PARZYCH-BLAKIEWICZ
O. MAKSYM ADAM KOPIEC OFM

